

NOTATKI BOTANICZNE

Notatki florystyczne z Cybowej Góry koło Słaboszowa (Wyżyna Miechowska, S Polska)

W lipcu 2009 r. na Wyżynie Miechowskiej znaleziono stanowiska trzech interesujących gatunków roślin naczyniowych: *Orobancha picridis* F. W. Schultz, *Allium rotundum* L. oraz *Caucalis platycarpos* L. Zlokalizowane są na południowych stokach Cybowej Góry (50°20'N 20°14'E) położonej pomiędzy miejscowościami Ilkowice a Janowice (gmina Słaboszów, powiat miechowski). W sieci kwadratów ATPOL stanowisko zlokalizowane jest w kwadracie **EF21**. Cybowa góra (330 m n.p.m.) to wniesienie w dolnej części zbudowane z margli kredowych, w górze pokryte warstwą lessu. Południowe zbocze zajmują murawy i zarośla kserotermiczne sąsiadujące od dołu z polami uprawnymi, a od góry z lasem grądowym oraz lasem sosnowo-brzozowym schodzącym na północne skłony. Od północnej strony, równoległe do grzbietu Cybowej ciągnie się drugie wzniesienie, na którego południowych i zachodnich stokach rozwinęły się murawy kserotermiczne.

Orobancha picridis jest gatunkiem rzadkim w Polsce, wpisanym na „czerwoną listę roślin” (ZARZYCKI & SZELAĞ 2006) z kategorią R. Gatunek ten znany jest obecnie z kilkunastu stanowisk zgrupowanych w rejonie Wyżyny Małopolskiej oraz okolic Przemyśla (ZARZYCKI 2001). Z Wyżyny Miechowskiej i okolic gatunek ten znany był z dwóch stanowisk: Jaksice (KOZŁOWSKA 1923) oraz Działoszyce, między Szczotkowicami a Pierocicami (TACIK 1959). Na Cybowej Górze odnaleziono 14 kwitnących roślin, wszystkie w płacie murawy kserotermicznej rozwijającej się na powierzchni ugorowanego i częściowo zalesionego pola. Populacja *O. picridis* składała się z 13 okazów rosnących na powierzchni około 25 m² oraz pojedynczego okazu rosnącego w odległości kilkudziesięciu metrów od głównego skupienia.

Allium rotundum został uznany za gatunek krytycznie zagrożony w Polsce (ZARZYCKI & SZELAĞ 2006). Stwierdzono go dotychczas w Niece Nidziańskiej, Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, na Wyżynie Lubelskiej, Roztoczu i Wielkopolsce (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Na Wyżynie Miechowskiej został jak dotychczas podany z 6 stanowisk: Strzeżów, Podleśna Wola, Siedliska, Uniejów, okolice rezerwatu Wały (ZAJĄC & ZAJĄC 2001) oraz Kępie koło rezerwatu Biała Góra (BINKIEWICZ 2009). W ostatnich latach gatunek ten potwierdzono na 2 ostatnich: w latach 2007–2009 na stanowisku koło rezerwatu Wały obserwowano od kilku do kilkunastu okazów rosnących na ugorze, na stanowisku koło Kępia w 2009 r. odnotowano aż 308 kwitnących roślin, mimo iż w poprzednich latach liczebność populacji wynosiła od 30 do 70 osobników (BINKIEWICZ 2009). Wzrost liczebności z kilkunastu okazów do około 120 zaobserwowano także w 2009 r. na stanowisku w Kątach na Płaskowyżu

Proszowickim (TOWPASZ & FREY 2009). Na nowo odkrytym stanowisku na Cybowej Górze odnaleziono 20 kwitnących osobników na ugorze oraz w bliskim sąsiedztwie na między, przy granicy z polem uprawnym.

Poniżej zamieszczono zdjęcie fitosocjologiczne wykonane na stanowisku *Orobancha piciridis* i *Allium rotundum* metodą BRAUN-BLANQUETA (1964) z modyfikacją SZAFERA i ZARZYCKIEGO (1972). Nazwy roślin przyjęto za MIRKIEM i in. (2002).

Data: 12.07.2009, nachylenie: 25°, ekspozycja: S, pokrycie w warstwach: B (krzewów) – 1%, C (roślin zielnych) – 80%, D (mszaków) – 5%, powierzchnia zdjęcia 100 m².

B: *Larix decidua* +; **C:** *Allium rotundum* +, *Orobancha piciridis* +, *Achillea millefolium* +, *Agrimonia eupatoria* +, *Agrostis capillaris* +, *Arrhenatherum elatius* +, *Artemisia vulgaris* +, *Asperula cynanchica* 1.2, *Campanula rapunculoides* +, *Centaurea stoebe* +, *Cerinthe minor* 1.1, *Cichorium intybus* +, *Cornus sanguinea* +, *Dactylis glomerata* 1.2, *Daucus carota* +, *Echium vulgare* +, *Erigeron annuus* +, *Geum urbanum* +, *Hypericum perforatum* +, *Larix decidua* +, *Linum hirsutum* +, *Melampyrum arvense* +, *Melilotus officinalis* 1.1, *Plantago lanceolata* +, *Rhus typhina* +, *Rosa* sp. +, *Salvia verticillata* 2.2, *Scabiosa ochroleuca* 2.1, *Senecio jacobaea* +, *Taraxacum officinale* +.

Caucalis platycarpos jest w Polsce gatunkiem wymierającym, krytycznie zagrożonym (ZARZYCKI & SZELĄG 2006). Na Wyżynie Miechowskiej znany jest z 4 stanowisk, przy czym na 3 podanych przez SZWAGRZYKA (1987) nie został ostatnio potwierdzony: Uniejów, Podleśna Wola i Pstroszyce. Koło rezerwatu Wały występuje na polach uprawnych w płytowej, silnie szkieletowej rędzinie, populacja liczy tu co najmniej kilkadziesiąt okazów. Na Cybowej Górze rośnie również w silnie szkieletowej glebie na obrzeżach upraw, w 2009 r. odnaleziono tu ponad 100 kwitnących i owocujących osobników.

Podziękowania. Serdecznie dziękuję mojej żonie Kamili Binkiewicz oraz koledze Piotrowi Nowakowi za pomoc w odkryciu stanowiska oraz Panu Doc. dr. hab. Zbigniewowi Szelaǳowi za cenne rady przy redagowaniu niniejszej notatki.

Summary. Floristic notes from the Cybowa Góra near Ślaboszów (Miechowska Upland, S Poland). In July 2009, a new localities of three interesting vascular plants species were found: *Orobancha piciridis* F. W. Schultz, *Allium rotundum* L. and *Caucalis platycarpos* L. on the Cybowa Góra hill (50°20'N / 20°14'E) (ATPOL grid square EF21).

LITERATURA

- BINKIEWICZ B. 2009. Interesujące gatunki roślin naczyniowych rezerwatu „Biała Góra” i jego okolic na Wyżynie Miechowskiej. – Chrońmy Przyr. Ojcz. **65**(2): 133–140.
- BRAUN-BLANQUET J. 1964. Pflanzensoziologie. Grundzüge der Vegetationskunde. 3. Aufl. s. 578. Springer Verlag, Wien.
- KOZŁOWSKA A. 1923. Stosunki geobotaniczne ziemi Miechowskiej. – Spraw. Komis. Fizjogr. **57**: 1–68.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- SZAFER W. & ZARZYCKI K. 1972. Szata roślinna Polski. s. 245–248. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SZWAGRZYK J. 1987. Flora naczyniowa Niecki Nidziańskiej. – Studia Ośr. Dok. Fizjogr. **15**: 17–91.

- TACIK T. 1959. Zapiski florystyczne z południowej części Wyżyny Małopolskiej wraz z uwagami o zasięgach i wędrowności kilku rzadszych gatunków. – *Fragm. Flor. Geobot.* 5: 365–383.
- TOWPASZ K. & FREY L. 2009. Występowanie *Allium rotundum* (Liliaceae) w Kątach na Płaskowyżu Proszowickim (Wyżyna Małopolska). – *Fragm. Flor. Geobot. Polonica* 16(2): 440–442.
- ZAJĄC M. & ZAJĄC A. 2001. *Allium rotundum* L. – Czosnek kulisty. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 425–446. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K. 2001. *Orobancha picridis* F. W. Schultz. – Zaraza goryczelowa. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 340–341. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.) Czerwona lista roślin i grzybów Polski, s. 11–20. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

BOGUSŁAW BINKIEWICZ, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: bbinkiewicz@poczta.fm*

Przyjęto do druku: 28.07.2010 r.

Nowe dane do rozmieszczenia *Stipa pulcherrima* (Poaceae) w południowej Polsce

Stipa pulcherrima C. Koch (ostnica powabna), to gatunek o submediterańsko-pontyjsko-południowo syberyjskim typie zasięgu (MEUSEL i in. 1965; FREITAG 1985). Polskie stanowiska tego gatunku należą do najdalej wysuniętych w kierunku północnym na terenie Europy. Na obszarze Polski znanych było jak dotąd 6 stanowisk ostnicy powabnej (Ryc. 1). Trzy z nich stwierdzone zostały w Dolinie Dolnej Odry: pomiędzy Bielinkiem a Lubiechowem (CELIŃSKI & FILIPEK 1958), między Raduniem a Zatonią Dolną (FILIPEK 1960) oraz koło Szawina między Lubiechowem a Cedynią (FILIPEK 1974; CEYNOWA-GIELDON 1976 i cytowana tam literatura, 2001a), a kolejne trzy występują we wschodniej części Wyżyny Małopolskiej: w Słupczy koło Dwikóz, Podgrodziu koło Ćmielowa i w Pętkowicach koło Bałtowa (NOBIS & PIWOWARCZYK 2009 i cytowana tam literatura). Z uwagi na rzadkość występowania ostnica powabna objęta jest ścisłą ochroną gatunkową na terenie Polski (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 24 lipca 2004). Gatunek ten został również zamieszczony na krajowej „czerwonej liście” (kat. V – ZARZYCKI & SZELĄG 2006) oraz w polskiej „czerwonej księdze roślin” (kat. VU – CEYNOWA-GIELDON 2001a).

W trakcie inwentaryzacji i rewizji taksonomicznej *Stipa pennata* L. subsp. *pennata* na stanowiskach w południowej Polsce, odkryte zostały dwa stanowiska *S. pulcherrima*. Stanowiska te zlokalizowane są w południowej części Wyżyny Małopolskiej, na terenie Niecki Nidziańskiej.

Pierwsze stanowisko *Stipa pulcherrima* na terenie Niecki Nidziańskiej stwierdzone zostało w murawie kserotermicznej wykształconej na zboczach wapiennego wzniesienia